

Komissar **M** MAIGRET

GEORGES SIMENON

Härra Gallet' surm

Prantsuse keelest tõlkinud Merike Riives

1

Tüütu kohustus

Komissar Maigret' esimene kokkupuude surnuga, kelle vägagi häirivas läheduses ta pidi elama mitu nädalat, toimus 27. juunil 1930 ühtaegu banaalsetel, piinlikel ja unustamatutel asjaoludel.

Unustamatutel kõigepealt sellepärast, et nädala jooksul oli kriminaalpolitsei saanud rea märgukirju, mis teatasid Hispaania kuninga tulekust Pariisi 27. kuupäeval ning tuletasid meelde niisugusel puhul rakendatavaid julgestusabinõusid.

Kuid politsei peadirektor viibis parajasti Prahast, kus võttis osa politsei teaduslikele uurimismeetoditele pühendatud kongressist. Tema asetäitja oli aga kutsutud lapse haiguse pärast oma Normandia rannikul asuvasse suvilasse.

Maigret kui komissaridest vanim pidi sel lämmatavalt kuumal päeval tegelema kõigega, sest puhkuste tõttu oli isikkoosseisu kärbitud miinimumini.

Ent just 27. juuni koidu ajal avastati Picpusi tänavalt üks mõrvatud proovireisija.

Lühidalt, kell üheksa hommikul olid kõik vabad inspektorid suundunud Bois-de-Boulogne'i jaama, kuhu oodati Hispaania suverääni.

Maigret oli lasknud kõik ukсед-aknad pärani avada, tekkinud tuuletõmbus paugutas uksi ning tõstis pabereid laudadelt lendu.

Mõni minut pärast kella üheksat saabus telegramm Nevers'ist:

Émile Gallet, proovireisija, elukoht Saint-Fargeau Seine-et-Marne'is, mõrvati 25. ööl vastu 26ndat Loire'i hotellis Sancerre'is. Palju kummalisi üksikasju. Palve võtta ühendust perekonnaga laiba tuvastamiseks. Võimalusel saata kohale inspektor Pariisist.

Maigret'1 ei jäänud muud üle kui minna ise Saint-Fargeau'sse, mille olemasolust kolmekümne viie kilomeetri kaugusel pealinnast polnud tal tund aega tagasi aimugi.

Ta ei teadnud rongide sõiduplaane. Saabunud Lyoni vaksalisse, öeldi talle, et üks linnalähirong on just väljumas, ning ta pistis jooksu, jõudes napilt viimasesse vagunisse hüpata.

Sellest piisas, et higi voolama hakkaks. Ülejäänud osa rongisõidust tegeles ta oma hingeldamise vaigistamisega ja lauba pühkimisega, sest ta oli kogukas mees.

Saint-Fargeau's oli ta ainuke, kes rongist väljus, ning tal tuli mitu minutit ekselda perrooni pehmeks muutunud asfaldil, enne kui leidis ühe ametniku.

„Härra Gallet?... Keskmine allee elamukruntide vahel, seal päris lõpus... Villa seinal on silt „Karikakrad“... Muide, see on peaaegu ainuke valmis ehitatud maja...“

Võtnud pintsaku seljast, toppis Maigret taskuräti servapidi kaabu alla, et kaitsta kaela päikesepõletuse eest, sest nimetatud alleel, mis oli ligi kakssada meetrit lai, sai kõndida ainult keskel, kus polnud kusagilt varju leida.

Päike oli kurblikku, vaskset tooni. Kärbsed hammustasid raevukalt, ennustades äikest.

Ei ühtki hingelist, kes oleks seda maastikku rõõmsamaks teinud ja rändurile teed näidanud.

See elamukruntideks tükeldatud maalapp oli olnud suur mets, mis oli ilmselt moodustanud osa mõne senjööri valdustest. Oli piirdutud sellega, et metsa sisse oli raiutud geomeetriline, otsekui pügamismasinaga tehtud alleede võrk, ja neid mööda olid tõmmatud elektriliinid, mis pidid tulevasi villasid valgusega varustama.

Jaamahoone vastu oli siiski rajatud väike avalik park purskkaevudega, mille veejoad langesid mosaiikbasseinidesse. Ühel laudadest kokkulöödud putkal oli kiri: *Kruntide müügi kontor*. Selle kõrval rippus plaan, millel need tühjad alleed kandsid juba poliitikute ja kindralite nimesid.

Iga viiekümne meetri tagant võttis Maigret taskuräti ja pühkis higi, seejärel pani selle jälle varjuks oma päikese käes kõrbevale kaelale.

Siin-seal paistis algstaadiumis ehitisi, müürijuppe, mille müürsepad olid ilmselt palavuse tõttu pooleli jätnud.

Umbes kahe kilomeetri kaugusel raudteejaamast leidis ta „Karikakarde“-nimelise villa, natuke Englise stiili meenutava keeruka arhitektuuriga, punastest tellistest hoone ühes rustikaalse müüri-ga, mis eraldas aeda sellest, mis alles mõne aasta eest oli olnud mets.

Läbi teise korruse akende silmas ta voodit, millel oli kahekorra keeratud madrats. Tekid tuuldusid aknalaual.

Ta helistas kellukest. Umbes kolmekümneaastane kõõritav teenijanna piilus teda algul ukseilmast, ja kuni ta otsustas ukse avada, pani Maigret pintsaku selga.

„Proua Gallet, palun?...“

„Kes teda küsib?...“

Ent maja sisemusest kuuldus juba hääl:

„Milles on asi, Eugénie?“

Ning proua Gallet ilmus isiklikult paraadtrepile, oodates, lõug kõrgele tõstetud, sissetungijalt selgitusi.

„Te kaotasite midagi!“ sõnas ta nipsakalt Maigret’le, kes oli kaabut kergitades unustanud oma taskuräti, mis oli nüüd maha pudenenud.

Maigret korjas selle üles, pomisedes midagi ebaselget, ning esitles ennast.

„Komissar Maigret, Esimesest Mobiilsest Brigaadist. Ma sooviksin teiega paar sõna rääkida, proua...“

„Minuga?“

Ning pöördudes teenija poole:

„Mida teie veel ootate?“

Maigret keskendas nüüd kogu tähelepanu proua Gallet’le. Naine oli umbes viiekümneaastane ja jättis ausalt öeldes eba-meeldiva mulje. Hoolimata kellaajast, palavusest, üksiolekust oma villas, oli ta juba relvastunud lillakasroosa siidkleidiga ning ta hallid juuksed olid seatud rangesse soengusse. Tagatipuks olid ta kael, rinnaesine ja käed täis kilisevaid kuldkette, prosse ja sõrmuseid.

Vastumeelselt sammus ta külalise ees salongi. Möödudes ühest avatud uksest, heitis Maigret pilgu valgesse kööki, kus särasid vask- ja alumiiniumnõud.

„Kas ma võin hakata põrandaid poonima, proua?“

„Loomulikult! Miks mitte?“

Teenijanna kadus kõrvalasuvasse söögituppa ja varsti oli kuulda, kuidas ta põrandal põlvitades poonimisvaha laiali nühkis, samal ajal kui majas hakkas levima ergastav tärpentinilõhn.

Kõiki salongi mööbliesemeid katsid tikitud linikud. Seinal rippus fotosuurendus pikast ja kõhnast, nukiliste põlvede ja antipaats näoga poisist, seljas esimesele armulauale mineja ülikond.

Klaveril seisev väikesem foto kujutas tihedate juuste ja halliseguse kikkhabemega meest, kes kandis õlgade kohalt halvasti hoidva lõikega visiitkuube.

Tema näoovaal oli niisama väljavenitatud kui poisil. Üks teine detail fotol oli sedavõrd rabav, et Maigret'1 kulus paar hetke taipamaks, et need olid mehe huuled, ebanormaalselt kitsad huuled, mis lõikasid ta näo peaaegu pooleks.

„Teie mees?“

„Jah, minu mees! Ma ootan selgitust, miks politsei meid tülitab...“

Järgneva vestluse käigus silmitses Maigret sageli seda portreed, ja see oligi õigupoolest tema esimene kokkupuude surnuga.

„Pean teile teatama halba uudist, proua... Teie mees on reisil, eks ole?“

„Hea küll, rääkige... Kas...?“

„Jah, temaga juhtus õnnetus... Mitte otseselt õnnetus... Palun teid, olge vapper...“

Proua Gallet seisis tikksirgelt tema ees, käsi toetumas ümmargusele lauale, millel oli pronksi imitatsioonist kujuke. Ta nägu oli karm, umbusklik, üksnes ta pontsakad sõrmed liikusid. Miks turgatas Maigret'le pähe mõte, et see naine oli oma elu esimesel poolel olnud kindlasti sale, võib-olla isegi väga sale, ning alles aastate kuludes tüsenenud?

„Teie mees mõrvati Sancerre'is, 25. ja 26. kuupäeva vahelisel ööl... Mulle langes osaks kurb kohustus...“

Komissar pöördus, osutades leeripoi si portree poole:

„Teil on poeg?“

Proua Gallet näis hetkeks hülgavat jäiga hoiaku, mida ta pidas hädavajalikuks oma väarikuse säilitamiseks. Ta poetas mokaotsast:

„Jah, üks poeg...“

Otsekohe lausus ta võiduka häälega:

„Te nimetasite Sancerre’i, eks ole?... Ja täna on 27. juuni... Sel juhul te eksite... Oodake...“

Ta läks söögituppa, kus Maigret nägi kápuli töötavat teenijannat. Kui ta naasis, ulatas ta külalisele postkaardi.

„See kaart on minu mehelt... See kannab 26ndat, see tähendab eilset kuupäeva, ja Roueni postkontori templit.“

Ta surus vaevaga maha naeratus, mis reetis ta rõõmu alandada politseinikku, kes söandas tema koju tungida.

„Kahtlemata on tegemist kellegi teise Gallet’ga, ehkki ma rohkem sellenimelisi ei tunne...“

Veel veidi, ja ta oleks avanud ukse, millest ta pilku lahti ei saanud.

„Kas teie abikaasa eesnimi on Émile? Ja tema isikutunnistusel on kirjas, et ta on elukutselt proovireisija?“

„Ta esindab firmat Niel & Cie üle terve Normandia!“

„Ma kardan, proua, et te rõõmustate asjata... Pean teid paluma olla mulle saatjaks Sancerre’i... Nii teie enda kui minu pärast...“

„Aga kuna...“

Ta raputas postkaarti, millel oli kujutatud Roueni Vana Turgu. Söögitoa uks polnud suletud ning sealt paistsid teenijanna puusad ja jalad, vahel ka tema pea ja juuksed, mis varjasid nägu. Kuuldus poonimisvaha põrandale hõõruva lapi sahinat.

„Uskuge, ma soovin kõigest südamest, et tegemist oleks eksitusega. Ometi, surnu taskust leitud isikutunnistus kuulub teie mehele...“

„See võis olla varastatud...”

Naise häälede hakkas siiski tahtmatult signinema rahutust. Ta seiras pilku, mille Maigret heitis portree suunas, ning sõnas:

„See foto on tehtud siis, kui ta juba dieeti pidas...”

„Kui te soovite einestada,” ütles komissar, „siis ma tulen teile näiteks tunni aja pärast järele...”

„Ei, ei soovi... Kui te arvate, et... et peab... Eugénie!... Minu must siidmantel, kott ja kindad...”

See lugu, millel olid kõik ebameeldiva loo tunnused *par excellence*, ei huvitanud Maigret'd põrmugi. Ja kui tal kujutis kikkhabemega mehest – kes pidas dieeti! – veel mälus püsis, nagu pilt leeriülikonnas poisistki, siis sündis see teadvustamata.

Kogu seda askeldamist võttis ta tüütu kohustusena. Kõigepealt vantsida alla mööda kuulsat keskmist alleed üha lämmatavamaks muutavas kuumuses, seekord võimaluseta pintsakut seljast võtta. Oodata kolmkümmend viis minutit pingil Meluni raudteejaamas, kust ta ostis korvi võileibade, puuviljade ja pudeli bordooga.

Kell kolm pärast lõunat istus ta juba proua Gallet' vastas esimese klassi kupees Moulins'i kiirrongis, mis sõidab läbi Sancerre'i.

Kardinad olid ette tõmmatud ja aknad alla lastud, ent üksnes aeg-ajalt tuli kupeesse pahvak värsket õhku.

Maigret oli võtnud taskust piibu, kuid vaadanud oma kaaslast, loobus mõttest tema juuresolekul suitsetada.

Rong oli sõitnud juba tubli tunni, kui proua Gallet küsis lõpuks pisut inimlikumal toonil:

„Mis seletuse te sellele annaksite?”

„Siinemaani pole mul ühtki seletust, proua. Ma ei tea midagi. Nagu ma teile ütlesin, sooritati mõrv 25. kuupäeva öösel vastu 26ndat Loire'i hotellis. Praegu on puhkuste aeg... Pealegi ei olda provintsi ametkondades kuigi kärmed... Kriminaalpolitseile tuli teade alles täna hommikul. Kas teie mehel oli kombeks teile postkaarte saata?“

„Iga kord, kui ta eemal viibis.“

„Kas ta reisis palju?“

„Igas kuus umbes kolm nädalat. Ta sõitis Roueni, kus ta peatus Postihotellis... Juba kakskümmend aastat!... Seal tegi ta väljasõite üle kogu Normandia, kuid kui vähegi võimalik, püüdis ta õhtuks Roueni tagasi jõuda.“

„Kas teil on ainult üks poeg?“

„Üks poeg, jah! Ta tegutseb ühes Pariisi pangas...“

„Ta ei ela teiega koos Saint-Fargeau's?“

„See asub liiga kaugel, et igal õhtul koju tulla. Ta veedab kõik pühapäevad koos meiega...“

„Kas ma võin teile soovitada midagi süüa?“

„Täna!“ poetas naine säärasel toonil, nagu tõrjuks tagasi häbematut ettepanekut.

Ja tõesti, Maigret ei kujutanud hästi ette, kuidas ta näkitsenuks võileiba, nagu ükskõik kes reisijate hulgast, rüübates rongi restorani pabertopsist peale leigeks läinud veini.

Oli tunda, et selle naise jaoks polnud väärikus tühi sõnakõlks. Ta polnud vist kunagi olnud kena, kuid ta näojooned olid korrapärased, ning vähem jäigana poleks tal isegi puudunud sarm, tänu teatavale melanhooliale ta ilmes ja harjumusele hoida pead ühele poole kaldu.

„Mispärast mu mees tapeti?“

„Kas te teadsite tal olevat vaenlasi?“

„Ei vaenlasi ega sõpru! Me elasime omaette, nagu kõik need, kes on tundnud teistsuguseid aegu kui see brutaalne ja labane sõjajärgne periood...“

„Oh!...“

Rongisõit näis lõputu. Maigret käis mitu korda vaguni koridoris, et tõmmata piibust mõni mahv. Ta kõvakrae oli kuumusest ja rohkest higistamisest pehmeks muutunud. Ta kadestas proua Gallet'd, kes ei paistnud tähelegi panevat 33- või 34-kraadist temperatuuri varjus, ja kes reisi algusest saadik oli istunud täpselt ühesuguses poosis, nagu ka enne ümberistumist lähirongis – käekott põlvedel, käed kotil, pea pööratud kergelt kupee ukse poole.

„Kuidas see... see mees tapeti?“

„Telegramm seda ei ütle... Ma saan aru, et ta leiti hommi-
kul surnuna...“

Proua Gallet võpatas ja näis hetkeks, suu avali, õhku ahmivat.

„Võimatu, et see on minu mees... Postkaart ju tõendab seda, eks ole?... Ma poleks pidanud väljagi tegema...“

Isegi teadmata, mis põhjusel, kahetses Maigret, et polnud võtnud klaveril seisnud fotot kaasa, sest ta suutis vaevu meenutada mehe näo ülemist osa. Seevastu liiga laia suud, hõredat kikkhabet ja visiitkuue halva löikega õlgu mäletas ta selgesti.

Kell oli seitse õhtul, kui rong peatus Tracy-Sancerre'i jaamas. Neil tuli veel käia terve kilomeeter mööda maanteed ja ületada Loire'i teisele kaldale viiv rippisild.

Loire ei olnud siin mitte majesteetlik jõgi, vaid otsatu hulk ojaniresid, mis vulisesid üleküpsenud vilja karva leet-seljakute vahel.

Ühel sellisel saarekesel püüdis üks nankingülikonnas tegelane õngega kala. Siis märkasid nad Loire'i hotelli, mille kollane fassaad laius piki kaldapealset.

Päikesekiired langesid juba üsna viltu, kuid veeaurust tihke õhk oli ikka lämmatav.

Proua Gallet kiirustas nüüd komissarist ette, ja nähes hotelli lähedal edasi-tagasi kõndivat meest, kes tõenäoliselt oli politseiniku kolleeg, mõtles Maigret tusaselt, et viimase silmis moodustasid nad ilmselt vägagi naeruväärse paari.

Puhkust nautivad inimesed, peamiselt heledais rõivais pered, asusid õhtust sööma klaaskatusega verandale, kus sõelused ringi valge põlle ja tanuga ettekandjad.

Proua Gallet oli märganud silti, millel hotelli nimi oli ümbritsetud mitmete klubide vappidega. Ta tormas otsejookses ukse poole.

„Kriminaalpolitsei?“ küsis edasi-tagasi kõndinud mees, pidades Maigret' kinni.

„Noh, kus...?“

„Ta viidi vallamajja. Kiirustage, sest lahkamine toimub kell kaheksa. Te jõuate õigeaks ajaks.“

Oli aeg koolnuga tutvust teha! Sel hetkel vedas Maigret end ikka veel uimaselt ringi nagu mees, kes teeb vaevalist ja tuima tööd.

Hiljem oli tal küllalt aega meenutada detailselt seda teist kokkupuudet, millele ei saanud enam järgneda kolmandat.

Küla paistis õhtusse kalduva päeva äikese-eelses valguses kalgilt hele. Kanad ja haned paterdasid maanteel, ja viiekümne meetri kaugusel, ühes hämaras saras, rautas kaks sinise põllega meest hobust.

Vallamaja vastas istus grupp inimesi kohviku terrassil laudade taga, ning punakollast triipu päikesevarjude all valitses õdusalt hämar õhkkond jaheda õlle, aromaatses aperitiivides ujuvate jääkuubikute ja Pariisist saabunud ajalehtedega.

Keset väljakut seisis kolm autot. Üks halastajaõde otsis apteeki. Vallamaja hoones pesi aga üks naine suure veega haldide kiviplaatidega kaetud koridoripõrandat.

„Vabandage... Surnukeha?...“

„Seal taga!... Kooli hoovis... Härrad on juba kohal... Te võite minna siitkaudu...“

Naine viipas ukse poole, mille kohale oli kirjutatud sõna *Tüdrukud*, sõna *Poisid* paistis hoone teise tiiba viivalt uksest.

Proua Gallet sammus ootamatu enesekindlusega ees. Maigret'le tundus siiski, et see oli pigem iselaadi peapööritus, mis teda tagant tõukas.

Kooli hoovis suitsetas valges kitlis arst sigaretti, jalutades ringi, otseku ootaks ta kedagi. Aeg-ajalt hõõrus ta oma väga õrnu käsi üksteise vastu.

Veel kaks asjameest vestlesid tasasel häälel laua juures, kus lebas valge linaga kaetud surnukeha.

Komissar üritas oma kaaslaste tormakust pidurdada, kuid jäi sekkumisega hiljaks. Proua Gallet jõudis kooli hoovi, seisatas hetkeks laua ees, ja hinge kinni pidades kergitas äkki surnu nägu katvat lina.

Ta ei kiljatanud. Kaks meest, kes olid omavahel vestelnud, pöördusid üllatunult tema poole. Doktor tõmbas kummi-kindad kätte ja hõikas ühe ukse poole:

„Kas preili Angèle pole veel tagasi?“

Sel ajal kui ta ühe kinda käest võttis, et süüdata uus sigaret, seisis proua Gallet liikumatult, üleni jäigana, ning Maigret oli valmis talle appi ruttama.

Naine pöördus äkki tema poole, nägu maruvihane, ja karjus siis:

„Kuidas on see võimalik?... Kes seda julges?...“

„Tulge, proua... See on tõepoolest tema, eks ole?“

Silmade välkudes vaatas naine kahte meest, valges kitlis arsti ja taaruval kõnnakul saabuvat halastajaõde.

„Mida siin tegema hakatakse?“ küsis ta pisut kähedal häälel.

Kuni piinlikkust tundev Maigret kõhkles, mida vastata, viskus proua Gallet oma mehe surnukehale, heitis hoovile ja kõigile, kes seal olid, raevuse, väljakutsuva pilgu, ning kisendas:

„Ma ei taha!... Ma ei taha!...“

Ta tuli jõuga minema toimetada ja anda majahoidja hoolde, kes jättis oma ämbrid sinnapaika. Kui Maigret hoovi tagasi jõudis, oli arstil kirurginuga peos ja mask näo ees, halastajaõde aga ulatas talle mattklaasist pudelikese.

Komissar riivas kogemata jalaga väikest musta siidkübarat, mida kaunistasid lillakasroosa lehv ja võltsbriljantidega kübaranõel.

Maigret ei viibinud lahkamise juures. Hämarus oli saabumas ning arst oli teatanud:

„Mind ootavad Nevers’is õhtusöögilauas seitse külalist...“

Kaks asjameest olid kohtu-uurija ja tema sekretär. Surunud komissaril kätt, poetas uurija mokaotsast:

„Võtke ühendust kohaliku politseiga, kes alustas juurdlust! See on jube segane lugu.“

Alasti laipa kattev lina tõmmati kõrvale.

Nende morn *tête-à-tête* kestis kõigest paar sekundit. Surnu oli just niisugune, nagu foto põhjal võis ette kujutada: pikk kondine keha, bürokraadi sisselangenud rind, kahvatu nahk, millel eristusid tumedad karvad, kusjuures rinnal olid need ruuget tooni.

Ainult pool nägu oli laibal puutumata, sest ta parema põse oli purustanud revolvrikuul.

Silmad olid lahti. Hiirekarva hallid iirised paistsid ainult pisut tuhmimad kui portreel.

„Ta pidas dieeti...“ oli öelnud proua Gallet.

Vasaku rinnanibu all oli aga selge, korrapärane haav, mis oli säilitanud noatera kuju.

Doktor Maigret' selja taga tammus kannatamatult jalalt jalale.

„Kas ma pean oma raporti esitama teile? Millisel aadressil?“

„Loire'i hotelli...“

Uurija koos sekretäriaga vahtisid mujale ja vaikisid. Maigret, püüdes hoovist väljuda, eksis uksega ja sattus ühte klassi, pinkide vahele.

Seal oli meeldivalt jahe ning komissar seisatas silmapilgu värviliste piltide ees, mis kujutasid viljalõikust, taluelu talvel ja turupäeva linnas.

Riiulitel olid suuruse järjekorras reas kõik kaalu- ja mahuühikute näidised, valmistatud puust, tinast või rauast.

Komissar pühkis higi. Üle läve astudes kohtas ta Nevers'i politseiinspektorit, kes juba teda otsis.

„Tore! Oletegi kohal! Mina võin nüüd sõita oma naise juurde Grenoble'i... Kujutage ette, eile, kui meile helistati, olin ma just puhkusele minemas...“

„Kas te leidsite midagi?“

„Absoluutselt mitte midagi!... Küll te näete, see on täiesti kujuteldamatu lugu... Kui te soovite koos minuga õhtust süüa, siis ma räägin teile detailidest, niivõrd kui neid saab detailideks nimetada... Midagi pole varastatud!... Keegi ei näinud ega kuulnud midagi!... Sel peab küll omajagu nutti olema, kes suudab öelda, miks see mehike tapeti... Ainuke iseärasus, mis ei vii tõenäoliselt eriti kaugele... Kui ta peatus Loire'i hotellis, nagu ta seda aeg-ajalt tegi, siis alati kui härra Clément, Orléans'i rantjee...“

„Võtame ühe aperitiivi!“ tegi Maigret ettepaneku.

Talle meenus terrassi ahvatlev atmosfäär, mis ennist oli tundunud unistuste pelgupaigana.

Ometigi, uduseks tõmbunud õlleklaasi taga istudes ei leidnud ta loodetud rahuldust.

„Kõige pettumusterohkem juurdlus, mida saab ette kujutada,“ ohkas ta kaaslane. „Pange mu sõnu tähele! Mitte millestki pole kinni hakata! Ja mitte kui midagi ebatavalist peale selle, et mees on mõrvatud...“

Inspektor jätkas mitu minutit samal toonil, märkamata, et komissar teda ei kuula.

On inimesi, keda olete kohanud tänaval kõigest ühe korra, aga kelle nägu te ometi unustada ei suuda. Émile Gallet'st oli Maigret näinud ainult fotot, poolikut nägu ja kaamet keha.

Kõige elavam oli ta mälus siiski foto.

Ja just sel hetkel püüdis ta Gallet'le hinge sisse puhuda, kujutleda teda kahekesi vestlemas oma naisega Saint-Farreau' söögitoas, või väljumas villast, et istuda jaamas rongi.

Hetkeks sähvatas näo ülaosa ta mälus pisut selgemiini. Maigret'le tuli meelde, et mehel olid tumedad kottis silmaalused.

„Vean kihla, et see on maksahaigusest!“ sõnas ta äkki vaikselt.

„Igal juhul ei surnud ta mitte maksahaigusesse!“ vaidles Nevers'i inspektor pahaselt vastu. „Maksahaigus ei purusta teil poolt nägu ega torka südant läbi!“

Väljaku keskel, kust puuhobustega karussell oli maha monteeritud, süttisid laada lasketiiru tuled.

2

Prillidega noormees

Ainult paar seltskonda oli jäänud veel laudade taha istuma. Teise korruse tubadest kostis vägisi magama surutavate laste protestikisa.

Üks naisehää! ütles lahtise akna taga:

„Kas sa nägid seda paksu härrat? See on politseinik! Kui sa hea laps ei ole, paneb ta su vangi...“

Süües ja lastes ühtlasi pilgul üle ümbruskonna käia, kuulis Maigret visalt jätkuvat põrinat. See oli inspektor Grenier Nevers'ist, kes rääkis ilmselt rääkimise lõbu pärast.

„Oh, oleks talt ometi midagi varastatud! Siis oleks kõik lihtne nagu lapsemäng. Täna on esmaspäev... Kuritegu pandi toime laupäeva öösel vastu pühapäeva... Siin käis laat... Peale laadakorraldajate, keda ma pean põhimõtteliselt kahtlasteks, näeb siin sellistel päevadel luusimas igasugust rahvast... Te ei tunne maakohti, komissar!... Siin võib ette tulla hullemaidki tüüpe kui teie Pariisi allilmas...“

„Kokkuvõtteks,“ katkestas teda Maigret, „kui poleks olnud laadakära, oleks kuritegu kohe avastatud.“

„Mida te sellega öelda tahate?“

„Seda, et märkilaskmise ja rakettide pärast ei kuulnud keegi revolvrípauku... Kas te mitte ei öelnud mulle, et Gallet ei surnud peahaava tõttu?“

„Arst väidab seda. Lahkamine võib seda hüpoteesi kinnitada. Mees sai algul kuuli pähe. Kuid näib, et ta võinuks veel

paar-kolm tundi elada. Kohe selle järel sai ta noahoobi otse südamesse ja suri silmapilkselt... Nuga leiti üles.“

„Aga revolver?“

„Seda otsiti, kuid asjatult!“

„Kas nuga oli toas?“

„Laibast mõne sentimeetri kaugusel... Ja Gallet' vasaku käe randmel on verevalumid... Kahtlemata oli see tema, kes haavatuna haaras relva, sööstes ründaja poole... Kuid ta oli juba nõrk... Mõrtsukas haaras tal randmest, pööras selle ringi ja torkas noatera rindu... See ei ole ainult minu arvamus, vaid ka doktori oma.“

„Niisiis, kui poleks olnud laata, poleks Gallet ilmselt surnud!“

Maigret ei üritanud leidlikke järelduisi välja pakkuda ega oma provintsikolleegi üllatada. Ta oli sellest ideest huvitatud. Ja järgnes sellele, mõistatades, kuhu see võib välja viia.

Ilma karusselli, lasketiiru ja raketide lärmita oleks pauku kuulnud. Hotelli personal oleks kohale kiirustanud ja võib-olla enne noahoopi vahele seganud.

Pimenes. Näha võis üksnes kuu vastuhelki jõeveel ja kahte laternat silla kummaski otsas. Kohvikusaalis mängisid kliendid piljardit.

„Veider lugu!“ nentis inspektor Grenier. „Kuulge, kas kell saab varsti üksteist? Minu rong väljub üksteist kolmkümmend kaks ning jaama minek võtab veerand tundi. Ma ütlesin, et kui miski oleks olnud kadunud...“

„Mis kell laadaputkad suletakse?“

„Keskööl! See on reegel!“

„Nii et roim pandi toime enne südaööd ja järelikut ei olnud hotellis kõik veel magama heitnud.“

Kummagi mehe mõtted rändasid omi radu ja nende vestlus muutus katkendlikuks.

„Näiteks see nimi, härra Clément, nagu ta end esitles... Küllap peremees mainis teile... Ta käis siin aeg-ajalt... Umbes kord iga kuue kuu tagant... Ja sellest, kui ta siin esimest korda peatus, on oma kümme aastat... Alati härra Clément'i, Orléans'i rantjee nime all...“

„Kas tal polnud väikest reisikotti, nagu proovireisijad neid tavaliselt kaasas kannavad?“

„Tema toas ei märganud ma midagi sellist... Aga hotelli-pidaja ütleb teile... Härra Tardivon!... Hei!... Palun tulge hetkeks siia... See on komissar Maigret Pariisist, kes tahaks teilt midagi küsida... Kas härra Clément'il oli tavaliselt kaasas proovireisija reisikott?“

„Mille sisuks olid hõbesepatooted!“ täpsustas komissar.

„Ei! Tal oli alati reisikott isiklike asjadega, sest ta hoolitses väga oma välimuse eest. Vaadake, ma ei näinud teda kahte kordagi pintsakus. Enamasti kandis ta musta või tumehalli visiitkuube...“

„Täna teid!“

Ning Maigret mõtles firmale Niel & Cie, mille juhtivaks kaubaagendiks Normandias oli härra Gallet. See firma oli spetsialiseerunud kingitusteks mõeldud kuld- ja hõbesemete müügile: nipsasjad, stiilsed peekrid, hõbedast lauanõud, puuviljakorvid, noakomplektid, tordilabidad...

Ta neelas alla tillukese mandlikoogitüki, mille ettekandja oli tema ette asetanud, ja toppis piibu täis.

„Klaasike kangemat?“ küsis härra Tardivon.

„Kui lahkelt pakute...“

Hotelliomanik käis ise pudelit toomas ja istus kahe politseiniku juurde tagasi.

„Niisiis, teie, komissar, jätkate juurdlust? No on alles lugu! Ja just hooaja alguses! Kujutage ette, mul lasi täna hommikul seitse klienti jalga, nad kolisid ümber Kommertshotelli!... Teie terviseks, härrased... Mis puutub sellesse härra Clément'i... Sest ma olen harjunud teda niimoodi kutsuma... Ja muide, kes oleks võinud aimata, et see polnudki tema tõeline nimi?...”

Terrassil jäi rahvast üha vähemaks. Üks kelner paigutas laudu eraldanud loorberikastid vastu seinu. Kaubarong rühkis mööda jõe vastaskallast ja kolm meest jälgisid masinlikult punakat halo, mis künka jalamil edasi libises.

Härra Tardivon oli alustanud oma karjääri kokana ühes rikkas majas ning sealt olid talle külge jäänud isemoodi pidulikud maneerid ja pisut armulik hoiak, mille saatel ta rääkides vestluskaaslase poole kummardus.

„Kõige ebaharilikum on see,“ lausus ta armanjakiklaasi peos soojendades, „et puudus imevähe, ja mörva polekski toimunud...”

„Laadakära!“ torkas Grenier vahele, pilgutades komissarile silma.

„Ma ei tea, mida te sellega öelda tahate... Ei!... Kui härra Clément laupäeva hommikul saabus, andsin talle sinise toa, mille aknad on nõgestesse kasvanud tee poole, nagu me seda kutsume... See on tee, mida te näete vasakul... Me nimetame seda nii, sestpeale kui seda enam ei kasutata ja selle on vallutanud nõgesed...”

„Miks seda enam ei kasutata?“ päris Maigret.

„Näete seda müüri kohe tee lõpus, eks?... See on härra de Saint-Hilaire'i häärberi müür... Siinkandis öeldakse selle villa kohta enamasti „väike loss“, et seda eristada Sancerre'i suurest, vanast lossist üleval künkanõlval... Siit võib näha selle

tornikesi... Seal on väga ilus park... Niisiis, vanasti, kui Loire'i hotelli veel polnud, ulatus see park siiani välja ning paraadvärv oma rauast sepihvõrega oli nõgestesse kasvanud tee tagumises otsas... Väravavõre on ikka omal kohal, aga seda enam ei kasutata, sest kaldapealsele, siit viiesaja meetri kaugusele, on rajatud uus sissekäik...

Lühidalt, ma andsin härra Clément'ile sinise toa, mille aknad avanevad sinnapoole. Seal on vaikne. Keegi seal ei käi, sest tee ei vii kusagile...

Ma ei tea, miks, aga pärastlõunal, kui ta tagasi tuli, küsis ta, kas mul on mõnda teist tuba, vaatega hoovi poole...

Mul polnud ühtki vaba tuba... Talvel võid valida millist tahes, siis käib siin ainult vanu kundesid, proovireisijaid, kes teevad oma tiiru kindlatel kuupäevadel... Aga suvel!... Kas usute, et enamik minu üürnikke on pariislased?... Loire'i õhk on võrratu...

Niisiis ütlesin härra Clément'ile, et vahetamine on võimatu, ja rõhutasin, et tema tuba on kõige meeldivam...

Hoovis on kanad ja haned... Iga natukese aja tagant käiakse kaevul vett võtmas ja ehkki ketti on määritud, kriuksub see ikka...

Ta ei käinud peale... Aga oletagem, et kui mul olnuks talle anda hoovipoolne tuba... Siis poleks teda tapetud!..."

„Sellepärast, et?...“ pomises Maigret.

„Kas teile ei öeldud, et revolvrilask tehti mitte vähem kui kuue meetri kauguselt?... Toa seinani on ainult viis meetrit... Ühesõnaga, mõrtsukas oli väljas... Ta kasutas ära, et nõgestesse kasvanud tee oli inimitühi... Ta poleks saanud tungida hoovi, et siit tulistada... Muide, teda oleks kuulnud... Veel üks klaasike, härrased?... Ma teen välja, loomulikult..."

„Ja kaks korda!“ sõnas komissar.

„Kaks mida?“ küsis Grenier.

„Kaks juhust! Kõigepealt, oli tarvis laata, et pauku summutada. Siis oli tarvis, et kõik hoovipoolsed toad oleksid hõivatud...“

Ta pööras end härra Tardivoni poole, kes lõpetas klaaside täitmist.

„Kui palju teil praegu külastajaid on?“

„Kolmkümmend neli, lapsed kaasa arvatud...“

„Kas pärast kuritegu lahkus keegi?“

„Seitse inimest, ma ju ütlesin teile. Üks perekond Pariisi eeslinnast, vist Saint-Denis'st... Üks mehaaniku moodi mees koos naise, ämma, naiseõe ja jõnglastega... Üsna halvasti kasvatatud inimesed, olgu möödaminnes öeldud, nii et ma polnudki pahane, et nad kolisid Kommertsi... Igaühel oma kliendid... Siin, küsige kellelt tahes, võib kohata ainult korralikke inimesi...“

„Kuidas härra Clément oma päevi veetis?“

„Raske öelda... Ta käis kusagil, jalgsi... Ükskord mõtlesin, et ehk on tal siin ümbruskonnas vallaslaps. See on lihtsalt oletus, sest püüad ju tahtmatult asjadele seletust leida... Ta oli väga viisakas mees, alati kurva ilmega... Ma ei näinud kunagi teda söömas ühislauas... Sest talviti on meil ühislaud... Ta eelistas seada end istuma üksi kuhugi nurka...“

Maigret oli võtnud taskust lihtsa ja odava, musta vakstuga kaetud märkmiku. Ta kirjutas pliiatsiga üles tegevuskava:

1. *Telegrafeerida Roueni;*
2. *Telegrafeerida Nieli firmasse;*
3. *Vaadata üle hoov;*
4. *Koguda andmeid Saint-Hilaire'i krundi kohta;*
5. *Sõrmejäljed noal;*